

ŠT. JANŽ NA ŠEČI PRI VELENJU, ž.c. sv. Janeza krst.

1

Poznogotska stavba, stolp pred fasado (zvonica - severni lok zazidan - lopa). Na zahodni steni zvonika plošča s kronogramom **SVB FERDINANDO OCTIES BONO ORDINARIO NASGOR (1709)**. Zvonik ima pristrešen cokel.

Ladja podolžna, toda pristrešen cokel ima samo na zahodnih oglih. Ali je naprej odstranjen? Lepo šivani ogli, v katere so vdolane (iz kvadra izklesane) glavice na zahodni steni: ~~2x2x2x2x2~~ 2 druga nad drugo v razmaku dobrega metra na sev.zah. in ena na jugozah.oglu, toda obkraj samo na zah.strani.

Zah.stena ladje ima na oglu še ohranjen del podstrešnega zidca, na katerem vidna na vsaki strani po 1 figura, podobna razkoračenemu atlantu. Na južni strani je figura poškodovana. Profil podstrešnega zidca

Prezb.ožji odladje, ki je imela lastne opornike zaradi notranjega oboka. Od teh opornikov (s coklom) le delno viden tisti na vzh.strani Marijine kapele.

Prezb. 5/8 zaključen z opornimi služniki in s pristrešenim coklom.

Profil služnikov. Prvi na južni strani je na vrhu lancetno zaključen (=strešica) , ostali imajo stožčasto strešico. V sredi se vsi za polovico zožijo nad stožčastimi strešicami.

V južni steni rosetno okno s 5-tero listom.

Šilasta okna v zaključnih stranicah prezb. imajo poznogotsko krogovičje s 4 listom v vrhu.

Na severni strani prizidana ladji baročna kapela sv. Barbare, na južni baročna Marijina kapela. V zadnji porabljeni tudi srednjeveški kamni, na katerih se jedelno ohranila še sled gotске slikarije.

Na severni strani prez. . novejša (baročna) zakristija.

Zvonik ima zelo strmo piramidno streho nad trikotnimi čeli. Lina biforne. 3 venčni zidci, svaljkasti, v I. in II. nadstr. so line

Prezb. in ladja gotško rebroato obokana.

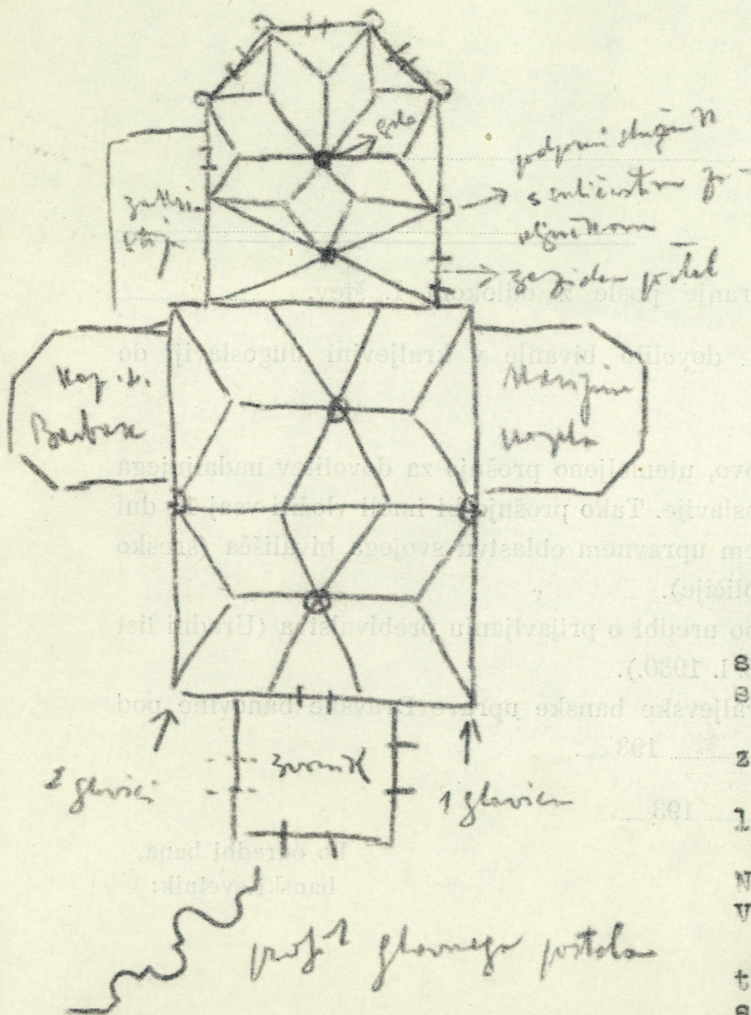
v ladji: v prezb.:

Sklepniki so diski, le centralni v prez. . ima ščit z grbom

Služniki v prezb.: v zaključnih ~~stevnih~~ oglih in v sredi segajo do 1/3 višine, voglih ob slavaloku do 1/2. Ostale konzole pod služniki so geometrične (ob slavaloku) ali bogato profilirane, osrednjista okrašeni s ščitci: na sev.strani v grbu ptič z razprostrtimi peruti, na južni strani enak grb kot na osrednjem sklepniku.

V zakristijo vodi šilast portal profila, ki pa ima na znotraj še ne

 dvigljano

polkrožno zaključen portal, umaknjen za eno globino.

Desno od teh zakristijskih vrat je v steni dolbina s poznogotskimi, rozetno okrašenimi železnimi vratci.

Vel. oltar je mizarsko delo iz začetka 19. stol. V niši Jezusov krst.

Ladja rebrasto kobokana (mrežasta zvezda). Močni služniki, že skoraj samostojni stebri (posebno v sredini) nosijo obok.

Korin na 2 stebrih in 3 lokih; okrašeni so z rastlinsko vitico v štuku (prav čedno).

Oltar sv. Barbare v sev. kapeli baje iz l. 1740. Zelo lepo baročno delo (viti stebri z vitico po sredi, dobre plastike sv. Barbare in še 2 svetnic; v atiki sv. Franč. Xav. - Ornamentalno dober antependij (v medaljonu sv. Barbara in duševicah) - popolnoma preslikan.

Slika sv. Barbare na steni zraven.

Marijin oltar v južni kapeli je rokodelska kopija Barbarinega. Plastike so različnih kvalitete. Bo že iz zač. 19. stol ali konca 18. stol.

Prižnica brez kvalitete, baročno mizarsko delo - najbrž iste roke kot vel. olt.

Zelo lep renesančen krstni kamen z letnico 1608.

Po kroniki v župnišču je Marijin, bivši Nepomukov, oltar iz l. 1770, naredil Johan Verbnik iz Kranja.

Vel. oltar - 1843 - Bildhauer in pozlatar Mathias Prachek in St. Gotharda na Kranjskem.

ŠT. JANŽ A PEČI PRI VELENJU, ž. o. sv. Janeza Krst.

3

Oltar sv. Barbare 6. okt. 1740 poslika za 208 fl n/n Johan v. Praxinger aus
Saahsenfeld.

Cevo, Zap. VIII., str. 35-89, - 15. 10. 1956.

Gosp.

Na Vašo prošnjo Vam je ministarstvo za notranje zadeve, a odlokom št. 103
z dne 193

193

Po postopku tega dovoljenja morate vložiti novo, natančno prošnjo za dovoljenje nadaljnjega
divanja, ker bi sicer morali oditi iz kraljevine. Tako prošnjo bi morali vložiti vsaj 14 dni
pred iztekom priročnega dovoljenja pri pristojnem upravnem območju divalstva (srečno
načelniku, upravnemu, predstojniku mestne policije).Vsako spremembo divalstva morate prijaviti na uradni o prijaviteljski predpisalci (1. izdaja list
kralj. banske uprave Dravske banovine št. 14182 iz 1. 1930).Dovoljenje za zaposlenje je bilo izdano od kraljevske banske uprave Dravske banovine pod
VI. št. 193 z dne 193

193

V. Ljubljana dne

To odredbi banske
banske uprave

C. se prvič omenja v urbarju Gornjega Gradu l. 1426, kot kapela, ki je pripadala župni c. v Škalah: "Capella S. Johannis am hard solvit plebano ad S. Georgium annuatim 3 mr. d. cum obedientia et reverentia condigna." (str. 14) Cerkev je bila prvotno enoladjiska gotska kapela, s prizidavo dveh kapel pa je dobila obliko križa. Dolga je v notranjosti 10 klafter, ladja ima višino in širino 5 klafter. ^{Bila je} ~~zgrajena~~ sezidana l. 1536. Ladja ima gotski rebrast obok z dvema oboč nima polama. Rebra slone na tričetrtinskih stebrih, ki imajo spodaj zokel, zgoraj gesims.

Tudi kor s svojim tristranim zaključkom ima gotski rebrasti obok, katerega rebra prehajajo v polstebre, ki imajo konzole. Ena teh konzol, nad zakrist. vrati ima grb v katerem je golob v polju. Tej nasproti je konzola z grbom, ki je pol nagnjen in ima trikotnik v polju, ki del ploskev v dve polovici.

V kornem zaključku je srednje okno zazidano, oba ostala sta dvodelna, z motivom deteljice v ločnem polju. Str. okno v levem delu prezbiterja je vodoravno zaključeno. Notranja zakrist. vrata so polkrožno zaključena z gotskim okvirom. Poleg je še prvotna zakrament. hišica z nežno železno mrežico.

Ob str. kapeli imata obok s sosvodnicami in pravokotna okna s polkrožnimi okno v njih.

Cerkev ima tri oltarje: gl. oltar sv. Janeza Bapt. V kapelah desno sv. ^{Levi} ~~Barbar~~ naslikan l. 1740 od Johanna Praxingerja, slikarja iz Sachsenfelda in v ~~leviski~~ kapeli sv. Janeza Nep. narejen l. 1770, delo Johanna Vrbnika iz Kranja (2)

Postaje križevega pota so bile kupljene l. 1867 za 325 fl.

Na krstnem kumu v kapeli sv. Janeza je letnica 1668. 1608

Na prižnici je napis - kronogram: ECCe fIDE pasCo agnos Meos (1801)

Orgle je naredil Mareks iz Galicije l. 1866

Zvonik visok 22 1/2 klafter je bil zgrajen l. 1580. Nad portalom v zvonik je kamen z kronogramom: 2 sVb PerDinando oCtles bono ordInario nasCor" (1709).

V tem letu je bil zvonik prezidan, nekateri pa mislijo, da je bil v tem letu

na novo postavljen. V zvoniku so ^{štirje} ~~tri~~ zvonovi . Veliki 1400 funtov težak z napisom : Sancte Joannes ora pro nobis. Anno 1723 Konradus Schnaider Cilija me fudit.

"rednji" teža 700 funtov. "apis: Sancta Maria Mater Dei ora pro nobis. Durch das Fayer mus ich und Konradius Schnayder in Cilli haben mich gegossen anno 1708."

Majhni s težo 300 funtov. Napis: Sancte Joannes ora pro nobis. 1724 Konradus Schnaider der Cillae me fudit.

"avček, 221/2 funtov težak z gotskim napisom: " verbum domini manet in eternu. Ura je bila l. 1857 odkupljena od ž.c. v Mozirju.

Vizitacijska poročila iz l. 1614, 1641, 1674 o stanju cerkve takrat. (str. 306-308). Omen ti je, da je bila cerkev nekoč obdana z visokim obzidjem - tabor.

Kapela na pokopališču: Iz vizitacijskega poročila iz l. 1641 (str. 306) in l. 1674 (str. 308) izvemo da je na pokopališču stala kapela z oltarjem sv. Ulrika in Florijana in sv. Mihaela Arn. ki je bila posvečena l. 1640. Verjetno je to ista kapela katero omenja poročilo iz l. 1670 kot kapelo sv. Antona. Verjetno je bila ta kapela spremenjena v krstno kapelo.

Župnijske knjigefragmenti od l. 1685- 1696 krstnih knjig ter protokoli iz l. 1708 dalje, ter poročne in mrliške knjige od l. 1771 dalje.

Ign. rožen: Das Dekanat Schallthal, l. 1884, str. 301 -325.

ŠT. JANŽ NA VINŠKI GORI PRI VELENJU - ž.c.

6.

(st. Johann am Wienberge).

Fara, posvečena sv. Janezu Arstniku. Božja pot.

Orientacija pravilna: Leži na strmi skali v nadmorski višini 473 m.

Literatura in viri: Liber memorabilium parochiae St. Joanni Baptistae in Vinetis. Elaboravit Henricus Križan parochus 1873 ; Ignacij Orožen: Bistum und -iözese Lavant, V. Dekanat Schalltal, Maribor 1884, Litografija iz l. 1870.

Cerkev sestavljajo: predzidan kvadratast zvonik, pravokotna ladja, prizidani poligonalno zaključeni kapeli, 3/8 zaključen prezbitერიj, na njegovo levo stran prizidana zakristija., Gradnja je kamenita, ometana; strehe sedlasta in pultasta, opečne; zvonikova piramidasta, škodlasta.

Zunanjščina: Štirietazhen zvonik je razčlenjen s 3 paličasto profiliranimi zidci. V njegovo zvonico vodijo 3 polkrožno ~~zax~~ zaključeni vhodi, nad katerega enim je kamenita plošča s kronogramom: svb Ferdinando 6Ctles bono Ordinarlo nasCor, kar daje letnico 1709. V vseh treh prostorih stenah kra-sijo po 4 polkrožno zaključene niše, v katerih opasuje spodaj pristrešen talni zidec, -goraj pa kamenit fabion konveksno valovitega profila. Glavni portal je gotško zašiljen ter opremljen s timpanonom. Njegovo profilacijo sestavljajo: palica-žleb- palica-žleb. Na začetku južne ladjine stene stoji dvakrat stopnjevani opronik s pultasto strešico in grlastimi profilacijami. Fabion severne stene krasi kamenite spake, šivani zapadni ogal pa dve močno ledirani konsoli. Prezbitერიj je 3/8 zaključen. Opasuje ga pristrešen talni zidec, zaključuje pa žlebast kamniti fabion. Na ogalih in ob vsaki podolžnici ga kraši po eden stebričasti opornik, ki se zaključuje

deloma stožčasto, deloma s križno rožo. Okno v južni podolžnici je pravokotno novo, ohranjeno pa je tudi originalno, okroglo, s krogovičjem v podobi petlista. Okna v zaključnih stranicah so dvodelna, šilastoločna, okrašena s krogovičjem v podobi štirilista. Ostala cerkvena okna so pravkotna, ona v kapeli kronana s polkrožnimi lunetami.

Notranjščina: Ladjo pokriva zvezdasti gotski obok, katerega sestavljata 2 traveji. Obok nosijo tričetrtinski stebri, počivajoči na bazah, ki preko preporstih poligonalnih kapitelov prehajajo v rebra želbastega profila. Teme oboka krasita 2 okrogla sklepnika. Kasneje vridani pevski kor počiva na 2 krepkih toskanskih stebrih, je trikrat križno obokan in okrašen z vitičastim štukom, predstavljajočim razraščajoče se cvetove. Slavoloki prezbiterijske in obeh kapel so pokrožno zaključeni. Kapeli pokrivata banjasta oboka z vrezanimi sosovodnicami. Prezbiterijsko pokriva gotski obok, ki je v prvi traveji križen, v 5/8 zaključku pa zvezdast. Rebra so konkavnega profila ter rastejo iz polstebrov, stoječih na konsolah. Konsola nad zakristijskimi vrati je okrašena z grbom s profilirano podobo goloba z razpetimi peruti, njej nasproti ležeča konsola pa je okrašena z grbom s prečno polženim trikotnikom, ki deli njegovo polje v dve polovici. Polje je bele, trikot pa rdeče barve. Od obeh sklepnikov krasí onega nad oltarjem enaki grb, kot že omenjeno konsolo. Vrata, ki vodijo v zakristijo, so ostoločna in profilirana. Poleg njih je stenski tabernakelj z železno, kovano mrežo, katero krase stilizirane šestlistne rosete. Stenska slikarija je malo kvaliteno delo iz l. 1907.

Oprava: Glavni oltar je iz konca 18. stol. Je slabše kvalitete. Njegov tabernakelj je iz 1843., delo Matije Praška iz Szentgotarda. Levi stranski

oltar je posvečen sv. Barbari. Je kvaliteno in bogato delo. Čas nastanka : 1740. Oltarna slika o. pl. predstavlja v običajni kompoziciji zgoraj v oblakih svetnico, spodaj duhovnika, ki obhaja. Slika ni posebne kvalitete. Njen avtor je slikar Johann Praxinger iz Žalca, ki jo je izdelal l. 1740. za 208 fl.

Desni stranski oltar je posvečen Janezu Nepomuku. Narejen je po vzoru oltarja sv. Barbare. Postavil ga je kipar Johann Verbnik iz Kranja l. 1770. za 180 fl.

Prižnica je iz l. 1801. , kot pravi kronogram: ECCE fIDE pasCO agnos Meos. Orglje je postavil l. 1866. Nereks, posestnik iz Galicije. Krstilnik iz pohorskega marmorja v Jančevi kapeli je iz l. 1668. (vkelsana letnica). Posebno lepa je njegova noga, katero krasi bogat akantus, ki se zgoraj zavahuje. Bazen je piščalasto okrašen. Križev pot je komercialni izdelek iz l. 1867.

Oprema: Omembe vreden je samo pacifikali z autentiko: Bistum Wien 16. 9. 1750. recegnovit Ernestus Amadeus episc. Labacensis -Oberburgi in Residentia nostra die 19. 7. 1752.

Zvonik: V njem ~~xxix~~ je lepo vidna prvotna cerkvena fasada z okroglim oknom, katerega žlebasto profilirani kameniti okvir krasita kamnoseška znaka. Ohranjen je še tudi prvotni cerkveni omet rahlo roza barve, ki se nad opisanim oknom ravno zaključuje.

Podstrešje: Ogleđ podstrešja dokazuje, da je bil prvotno prezbitერიj višji od ladje in da je ladjo na zapadu zaključeval odprti zvonik. Podrobnejši rezultati ogleda so zajeti v resuméju, zato jih ne bom tukaj podrobneje obravnaval.

Resume: Cerkev se prvič omenja l. 1426. v gornjegrajskem urbariju kot capella s. Johannis am hard in je imela svojega lastnega vikarja. Ta kapela je še ohranjena v današnji ladji, ki je bila takrat ravno krita in za ca 1.5 m nižja od današnje. Njen vzhodni zaključek nam po obliki ni znan, kajti sedanji prezbitერიj je bil pridan kasneje. Ker je bil prezbitერიj višji od ladje, so njegovi grlasti, iz lahnjaka sestavljeni fabion potegnili tudi na slavoločno steno. Čas nastanka prezbitერიja lahko samo na splošno postavimo v zadnjo tretjino 15. stol., gotovo pa so ladjo gotsko obokali šele v 16. stol., mogoče l. 1536. Ob tej priliki so jo dvignili za 1.5 m ter nadzidali fasado z odprtim zvonikom, v katerem sta visela v 17. stbl. dva zvonova. Kot se razvidi iz vizitacijskega zapisnika iz l. 1641., je cerkev že tedaj imela 3 oltarje, vendar je oba stranski kapeli dobila šele v sredini 17. stol. in to l. 1652. kot dokazuje vizitacijski zapisnik iz l. 1674., ki omenja postavitev novih stranskih oltarjev. Za terminus ante quem nastanka kapel nam lahko služi tudi krstilnik z letnico 1668. Današnji zvonik so pridali šele l. 1709., zakristijo pa pridali l. 1875.

Cerkev je nekoč obdajalo taborno obzidje, danes se okoli nje razteza pokopališče, ki je bilo že dvakrat in to l. 1852 in 1870 povečano. Kot izveemo iz obeh vizitacijskih zapisnikov (1641 in 1674), je nekoč stala na pokopališču kapela, posvečena sv. Ulriku, Florijanu in Mihaelu, ki pa je bila že l. 1670. profanirana. Kapela je verjetno služila kot karnar.

Staro župnišče, ki je stalo prav na robu propada, je bilo l. 1870 podrto in namesto njega zgrajeno sedanje prostorno župnišče.

Matrike segajo: krstna do l. 1685., poročne in mrliške do l. 1771.

Konservatorske opombe: Cerkev je v redu vzdrževana.

Dodatek: V skalnem pomolu, na katerem stoji cerkev, je velika kapniška jama, ki je vredna ogleda.

Cerkev se omenja že l. 1261.

J. Curk: Celjska topografija, rkp. str.51 -53, zapiski 1957.

0